

NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM
Hadtudományi Doktori Iskola

Csóka Attila

**Az ABV védelmi támogatás, valamint az ABV védelmi alegységek
alkalmazásának korszerűsítése a 21. századi kihívások tükrében**

Doktori (PhD) értekezés szerzői ismertetője
(TÉZISFÜZET)

Témavezető: Dr. habil. Berek Tamás ezredes

Budapest, 2023

Tartalom:

A tudományos probléma megfogalmazása	3
Kutatói hipotézisek	4
Kutatási célok.....	5
Kutatási módszerek.....	6
Az értekezés felépítése és az elvégzett vizsgálat leírása.....	8
Összegzett következtetések.....	10
Új tudományos eredmények	14
Ajánlások, a kutatás eredményeinek gyakorlati felhasználhatósága	14
A szerző témával kapcsolatos publikációi	15
A doktori értekezés benyújtójának szakmai-tudományos életrajza	16

A tudományos probléma megfogalmazása

Az elmúlt 5–10 évben a biztonsági körülmények a 20. század végéhez képest megváltoztak, így elemzést igényel, hogy milyen kihívásokkal szembesül az ABV-védelem a 21. század első felében.

A megváltozott biztonsági környezet új képességeket követel meg és az új területek szükségszerűen ideiglenes képességhiányokat váltanak ki mind a NATO rendszerében, mind nemzeti szinten. Különleges műveletek ABV támogatásának megvalósítása, illetve kiemelten a különleges műveletek végrehajtására képes ABV védelmi alegység biztosítása nem általános a Szövetség tagállamait tekintve.

A Magyar Honvédség ABV védelmi alakulatainak eszközei folyamatosan változtak a kétezres évek elejétől,¹ azonban a szakmai tevékenységet meghatározó szabályzatok, kiadványok ezt a változást nem követték. Megváltoztak a támogatott alegységek, így szükséges annak a vizsgálata, hogy milyen módon lehet alkalmazni a harcoló csapatok alegységeinél kijelölt nem szervezetszerű ABV-erőket, illetve szükséges meghatározni a szervezetszerű ABV támogató alegységek optimális alkalmazási módját egy fegyvernemi alegység, jelen esetben egy gépesített lövészdandár támogatása, illetve speciális ABV védelmi feladatok végrehajtása során.

A *Zrínyi Honvédelmi és Haderőfejlesztési Program* érintette a tartalékos katonai rendszert, megalakították az önkéntes területvédelmi tartalékos alegységeket, egységeket. Mivel hatályos ABV védelmi szabályzó nem ad iránymutatást a tartalékos alegységek alkalmazásáról, az optimálisan kiaknázható potenciál vizsgálata szükséges, illetve annak megválaszolása, hogy milyen ABV védelmi feladatai lehetnek az önkéntes területvédelmi tartalékos egységek/alegységeknek. Az önkéntes területvédelmi tartalékos alegységek feladatainak tervezésekor korlátozás, hogy azokat csak a saját felelősségi területükön lehet alkalmazni.

Az MH ABV RIÉR részére telepített Automata Mérő- és Adattovábbító mérőállomások szolgáltatnak adatot a sugárzás helyzetéről. Ha a katasztrófavédelem és egyéb nem katonai

¹ Bognár Máté (2007): *Fejlesztések a honvédelem egyik büszkeségénél*. Honvedelem.hu honlap, 2007.11.14. Elérhető: <https://honvedelem.hu/hirek/fejlesztések-a-honvedseg-egyik-buszkesegeinel.html> Letöltve: 2023.05.09., Demeter Ferenc (2010): *Egyedülálló fejlesztések a vegyvédelmiseknél*. Honvedelem.hu honlap, 2010.04.27. Elérhető: <https://honvedelem.hu/hirek/egyedulallo-berendezesek-a-vegyivedelmiseknel.html> Letöltve: 2023.05.09.

szervezetek állomásait is figyelembe vesszük, akkor a 132db² állomással nem nevezhető országosan lefedettnek a rendszer, így földrajzilag egyenletes eloszlású, új forrásszintű adatszolgáltató elem rendszerbe bevonása szükséges.

Összegezve: a Magyar Honvédség érvényben lévő ABV védelmi szabályzói nem fedik le a szervezetszerű és nem szervezetszerű ABV támogató alegységek alkalmazási módját, a speciális ABV támogató feladatokat, továbbá az önkéntes területvédelmi tartalékos alegységek alkalmazásának lehetőségeit az ABV-támogatás érdekében, továbbá az MH ABV RIÉR forrás szintjének kiegészítése is időszerű, így a problémák kutatása és megvizsgálása megalapozott.

Kutatói hipotézisek

Az értekezésem kapcsán az alábbi kutatási hipotéziseket fogalmaztam meg:

1. Hazai szabályzók nem tárgyalják egy gépesített lövészdandár ABV támogatása során a szervezetszerű és nem szervezetszerű ABV támogató alegységek lehetséges feladatait, ami nagyban befolyásolja az alkalmazhatóságot és a képességek fenntarthatóságát. Feltételezem, hogy a szervezetszerű és nem szervezetszerű ABV támogató alegységek egymástól elkülönülten, nem azonos térben hajtják végre szakfeladataikat, amivel kiterjeszhető mind a végrehajtható feladatok diverzifikáltsága, mind a képességek fenntarthatósága.
2. A speciális ABV támogató feladatok, úgymint ABV-mentés és kivonás, valamint a különleges műveletek nem támogathatók a konvencionális ABV felderítő és mentesítő alegységekkel. Az ABV-támogatás, -felderítés, -azonosítás, valamint a -mentesítés és a különleges műveletek feladatai egymást átfedő területén képességhiány merül fel.
3. A jelenlegi veszélyforrások, továbbá a feltörekvő és forradalmi technológiák, a konvencionális és hibrid hadviselés tükrében a veszélyes ipari anyagok gyártása, felhasználása, vasúti és közúti szállítása szempontjából nem teljes az Ágazati Katasztrófavédelmi Rendszert is kiszolgáló MH ABV RIÉR területi lefedettsége, annak a bővítése indokolt. A Magyarország járásaira jellemző kockázati tényezők az Önkéntes

² Országos Sugárfigyelő, Jelző és Ellenőrző Rendszer (2023) BM OKF honlap. Elérhető:

<https://www.katasztrofavedelem.hu/92/orszagos-sugarfigyelo-jelzo-es-ellenorzo-rendszer> Letöltve: 2023.05.06.

Területvédelmi Tartalékos századok kiképzésének vonatkozásában nem elemzettek, azaz hiányzik a kiképzési követelmény elemzés. Feltételezem, hogy a haderőfejlesztési reform keretében az Önkéntes Területvédelmi Tartalékos járásai századok a járások kockázat elemzését követően a várható alkalmazásnak megfelelő szakkiképzéssel hatékonyabban hajtják végre feladataikat, illetve megfelelő ellátottság és kiképzés esetén betagozódhatnak az MH ABV RIÉR-be, amivel megnő a forrásszintű elemek száma.

Kutatási célok

Az alábbi kutatási célokat tűztem ki:

1. Egy gépestett lövészbanda támogatására minimálisan alkalmas ABV támogató alegység feladatának, szervezeti összetételének, továbbá a nem szervezetszerű ABV támogató alegységek alkalmazási módjának meghatározása.
2. a. A különleges műveletek ABV támogatása alapjainak, továbbá a különleges műveleti ABV védelmi, és tömegpusztító fegyver elterjedése elleni feladatok végrehajtására alkalmas képesség (*CBRN Multirole Exploitation and Reconnaissance Team – CBRN MERT*) kialakítás elgondolásának kidolgozása.
b. Az ABV-környezetben végrehajtott mentés és kivonás ABV mentesítő szakfeladatainak kidolgozása.
3. a. Az Önkéntes Területvédelmi Tartalékos alegységek lehetséges ABV védelmi feladatainak meghatározása, továbbá az MH ABV RIÉR-be a bevonásuk módjának kidolgozása.
b. Az Önkéntes Területvédelmi Tartalékos alegységek területi szempontból releváns ABV-incidensekre, katasztrófavédelmi eseményekre felkészítő szakkiképzése szükségességének a bizonyítása.

Kutatási módszerek

Az értekezésben a következő *kutatási módszereket alkalmaztam*:

- Az ABV védelmi eljárásrendekből kiindulva deduktív megközelítéssel végeztem el az ABV támogató alegységek alkalmazási módjának meghatározását, továbbá a CBRN MERT-képesség kialakítás elgondolásának kidolgozását.
- Egy ABV védelmi szempontból releváns járás ABV fenyegetettségét modelleztem.
- Személyes interjúkat vezettem le a korábbi MH Görgei Artúr Vegyivédelmi Információs Központ, illetve az MH 6. Sipos Gyula Területvédelmi Ezred jelenlegi és volt állományával.

Mint deduktív (analitikus) stratégia kutatási módszerként tények elkülönítését, általánosításokat, majd okozatisági összefüggések megfogalmazását, továbbá a technológiai háttér elemző áttekintését választottam. Ezt követően együttműködve a támogató és támogatott egységek vezető szerveivel, az eljárások kidolgozása érdekében induktív stratégiaként a feltáró kutatási módszert választottam, amely során a támogató és a támogatott szervezeti elemek feladatrendszere kapcsolatának feltárására azok egymáshoz való viszonyának elemzését végeztem el.

Az értekezésem kapcsán a kutatási módszereknél megfogalmazottnak megfelelően *kutatásom fő forrásdokumentumait*, illetve *tapasztalati alapját* az alábbiak képezték:

1. A jövő hadviselésére, illetve a biztonsági kihívásokra vonatkozó NATO-kiadványok.
2. Nemzeti Közszerológati Egyetem könyvtárában található szabályzatok, doktori értekezések, kiadványok.
3. A kutatási témához kapcsolódó szakirodalom.
4. A Magyar Honvédségben érvényes, valamint korábban hatálytalanított szabályzatok és szakkönyvek.

5. Beosztásaimból szerzett tapasztalat.

- Az ABV védelmi alegység parancsnoki beosztásban szolgált 12 év lehetőséget teremtett és elegendő tapasztalattal szolgált a hazai és külföldi ABV védelmi eljárásrendek megismerésére. Több esetben voltam felelős, és vezettem le valós mérgező harcanyag alkalmazásával ABV védelmi kiképzést/gyakorlatot, továbbá az ABV mentesítő alegység parancsnokaként s majd a végrehajtó katonai erők helyszíni parancsnokaként vettem részt az ajkai vörösiszap katasztrófa kárfelszámolási feladataiban, amely tapasztalatok lehetővé tették az ABV védelmi alegységek által használt eljárások eredményességének értékelését.
- Az MH Összhaderőnemi Parancsnokság Szárazföldi Hadműveleti és Kiképzési Főnökség állományában mint gyakorlattervező, illetve mint ABV védelmi főtitzt, továbbá később a Magyar Honvédség Parancsnoksága, Szárazföldi Haderőnemi Szemlélőség ABV védelmi főtitstjeként lehetőségem nyílt szakmai irányítói szinten az ABV-védelemmel összefüggő tervezési feladatokat ellátni, az ABV védelmi műveletek, együttműködések és gyakorlatok tervezése kapcsán jelentkező megmérettetéseken megfelelni.
- A szakmai kompetenciák fejlesztése terén kiemelkedő jelentőséggel bírt a csehországi ABV védelmi Kiválósági Központban (*Joint CBRN Defence Centre of Excellence – JCBRN Defence COE*) ellátott tartós külszolgálatom (2019-2023), amely során lehetőségem volt első kézből tudomást szerezni a NATO Transzformációs Parancsnokságának (*Allied Command Transformation – ACT*) koncepciótervezeteiről, képviseltem az ABV védelmi területet a különböző koncepciók kidolgozása során (*Multidomain Operations in Urban Environment Concept, Layered Resilience Concept*), több olyan ABV védelmi projektet vezettem, ami új utakat keresett, illetve figyelemmel kísértem a koncepciók alapján átdolgozott doktrínák, eljárások és vonatkozó publikációk fejlődését.
- NATO validációs gyakorlatokon mint összekötő tisztt, illetve mint gyakorlatvezetői alájátszó, lehetőségem nyílt az ABV védelmi eljárások megfigyelésére multinacionális környezetben.

6. A szakmai képességek fejlesztése terén különösen kiemelkedőek voltak az alábbi tanfolyamok:

- Vegyivédelmi tiszti alaptanfolyam (*Chemical Officer Basic Course*), US Army Chemical School, Fort Leonard Wood, Missouri, USA (2002)

- ABV védelmi gyakorlattervezői tanfolyam (*CBRN Exercise Planning Course*), NATO School, Oberammergau, Németország (2010)

7. Az Interneten található szakmai disszertációk, tudományos publikációk, cikkek.

Kutatásomat elősegítették az alábbi tanulmányutak, online és valós konferenciák, projektek:

- Search and extraction discovery experiment, JCBRN Defence COE, Vyskov, Csehország (2019)
- Az ACT éves nemzetközi koncepció fejlesztési és experimentálási konferenciája (2019-től 2022-ig évente)
- NATO Warfighting Capstone Concept online experiment (2020)
- Az AJP-3.8 Összhaderőnemi ABV védelmi doktrína validálása a STEADFAST JUPITER – JACKAL 2020 gyakorlat keretében (2020)
- Implementation of comprehensive civil – military CBRN capabilities discovery experiment, JCBRN Defence COE, Vyskov, Csehország (2020-21)
- Terrorism Expert konferencia, Centre of Excellence Defence Against Terrorism online konferencia (2021)
- Layered Resilience koncepcióírás, Hága, Hollandia (2021)
- NATO 2030 konferencia, Prága, Csehország (2021)
- CBRNe Summit Europe, Brno, Csehország (2021)
- Resilience szimpózium, Varsó, Lengyelország (2022)
- Resilience szeminárium, Bukarest, Románia (2022)
- Resilience szimpózium, Riga, Lettország (2023)

Az értekezés felépítése és az elvégzett vizsgálat leírása

A globális, illetve a NATO-val szembeni biztonsági kihívások ABV-védelmet érintő területei elemzését követően a NATO, majd a Magyar Honvédség válaszait vizsgálom, s ezeken belül elemzem az ABV védelmi feladatokat.

A bevezetésben igazolom a választott téma időszerűségét. Kitűzöm a kutatási célokat, ismertetem a kutatás során alkalmazott módszereket. Megfogalmazom a kutatási hipotéziseimet, bemutatom a kutatásom fő bázisát. Bemutatom a releváns szakirodalmat.

A disszertáció

1. fejezetében (Az ABV-védelem 21. századi kihívásai, új típusú fenyegetések) elemzem az új típusú globális biztonsági kihívásokat az ABV-védelem szempontjából. A biztonsági kihívások okozta kockázatok és fenyegetések között összefüggéseket fedek fel, s a kockázatok csökkentése érdekében katonai képességeket javaslok.

2. fejezetében (A kihívások kényszerítő hatása az ABV-védelem megreformálására, válaszok a NATO részéről, fejlesztendő területek meghatározása) bemutatom a NATO ABV védelmét meghatározó doktrinális hátteret, vizsgálom annak adaptálását a Magyar Honvédség doktrinális rendszerébe. Elemzem a NATO jövőbe mutató képességek kialakítására történő erőfeszítéseit, illetve a biztonsági kihívásokra adott válaszait az ABV védelem szempontjából.

3. fejezetében (A Magyar Honvédség fejlesztésre szoruló ABV védelmi területei) az előző fejezetek alapján vizsgálom azokat a területeket amelyek vonatkozásában az MH ABV védelmének fejlesztése szükséges, illetve rövid javaslatokat fogalmazok meg a fejlesztés érdekében.

4. fejezetében (A Magyar Honvédség válasza a 21. századi ABV védelmi kihívásokra) elemzem egy javasolt ABV védelmi tevékenységi rendszer elemeit, ezen belül vizsgálom a hagyományos ABV támogató képességek optimális alkalmazási lehetőségeit, meghatározom a nem szervezetszerű ABV támogató képességek optimális alkalmazási módját. Vizsgálom az önkéntes területvédelmi tartalékos alegységek ABV védelmi feladatait, bizonyítom a szakkiképzésük szükségességét, továbbá felfedem az MH ABV Riasztási és Értesítési Rendszer forrásszintű elemeinek bővítési lehetőségét. A fejezet második felében meghatározom egy gépesített lövészdandár ABV támogatására alkalmas ABV támogató század felépítését, illetve a CBRN MERT-képesség kialakításának elvi alapjait.

5-7. fejezeteiben összefoglalok, következtetéseket vonok le, összegzem a tudományos eredményeket, illetve ajánlásokat fogalmazok meg.

A fenti fejezetek követően felsorolom a felhasznált irodalmat, az ábrák, illusztrációk, táblázatok, rövidítések jegyzékét, a szerzői publikációs jegyzéket, valamint köszönetet nyilvánítok.

Összegzett következtetések

A 20. század második felében, egészen a Varsói Szerződés felbomlásáig viszonylag egyszerűen lehetett jellemezni a globális biztonsági helyzetet. A kétpólusú világrend determinálta a fenyegetéseket, a fenyegetések adekvát követelményeket szabtak meg, a követelmények teljesítése maga után vonta a jól körülírható, sztenderd vegyivédelmi képességek és eljárások kialakítását, amelyek a legvalószínűbb szakmai feladatokra, azaz egy összefegyvernemi alegység vonatkozásában a vegyi-sugárfelderítő, figyelő, illetve személyi állomány, felszerelés, technikai eszköz mentesítő feladatokra irányultak.

A Szovjetunió felbomlásával egyidőben az addig elfojtott nacionalista törekvések teret nyertek, amire a délszláv háború is emlékeztet minket, a korábban is működő ENSZ-missziók mellett megjelentek az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet és a NATO irányításával működő missziók is. A 21. századba fordulva a terrorizmus elleni harc, a saját erőkhöz képest létszámban és technológiailag is elmaradott szemben álló fél elleni hadviselés vált hangsúlyossá a békefenntartó feladatok mellett.

Az új típusú globális biztonsági kihívások, úgymint a túlnépesedés, erőforrásigény, migráció, globalizáció, urbanizáció, szervezett bűnözés, terrorizmus, illetve a tömegpusztító fegyverek proliferációja katalizálták a hadviselés átalakulását, s az aszimmetrikus hadviselés mellett – amely jellemzően államok nem állami szereplők elleni tevékenysége – számottevővé vált a hibrid hadviselés. „Az elsődleges siker a régi háborúkban a „megsemmisíteni-elfoglalni-megtörni” helyébe az aszimmetrikus műveletekben a „kifárasztani-megtörni-kivéreztetni”, a hibrid műveleteknél a „megtörni-működésképtelenné tenni-elfoglalni” elvek és szabályok léptek.”³

Mivel a fenti jellemzők határozták meg a biztonsági környezetet, a nemzetek egy része ezekre a kihívásra felkészülve fegyveres erőiket úgy alakították át, hogy azok létszámukban, képességeikben és eljárásaikban is eltértek a hagyományos hadviselés által megkövetelttől. A Magyar Honvédség ennek keretében felszámolta a 93. Petőfi Sándor Vegyivédelmi Ezredet, jogutódjaként megalakítva az MH 93. Petőfi Sándor Vegyivédelmi Zászlóaljat, amely tervezetten a készenlét fokozását követően képes volt ellátni országvédelmi feladatait, a gyakorlatban viszont

³ Resperger István (2017): *Az asszimmetrikus hadviselésre adható válaszok*. Honvédségi Szemle, 145.évfolyam 2017/1, 38. HM Zrínyi Kft, Budapest, 2017.

a nemzetközi felajánlások biztosítása, illetve a katasztrófavédelmi feladatokra való felkészülés vált jellemzővé.

A Krím-félsziget elcsatolása, illetve Ukrajna keleti régióinak destabilizálása megszakította ezt a trendet.

A további, Krím-elcsatolás által kiváltott stratégiai sokkhoz hasonló hatás elkerülése érdekében a NATO fokozta az előrelátásra vonatkozó erőfeszítéseit, valamint a jövőbeli képességek kialakítása és a jelenleg meglévő technológiai előny megőrzéséért a 2020-as évek elején hosszútávú projektet (*NWCC*) kezdett meg.

A NATO európai tagországai paradigmaváltással újra előtérbe helyezték a konvencionális hadviselésre alkalmas képességeket, a képességhiányok megszüntetése, valamint az elavult eszközök lecserélése érdekében fejlesztések, beruházások kezdődtek meg. A NATO felülvizsgálta és módosította a válságkezelési rendszerét, erőket csoportosított át a Szövetség észak-keleti határaihoz, s előkészítette és begyakorolta az érkező szövetséges csapatok befogadó nemzeti támogatási feladatait, úgymint fogadás, állomásoztatás, előrevonás és integráció (*Reception, Staging, Onward Movement and Integration – RSOM-I*) az éves gyakorlatok során.

A konvencionális háború lehetősége azonban nem jelenti azt, hogy a hidegháborút követő biztonsági kihívásokat figyelmen kívül lehet hagyni, s ez jelenti korunk biztonsági környezetének összetettségét. A konvencionális fenyegetettség mellett továbbra is fennáll a nem állami szereplők általi fenyegetettség, a brüsszeli csúcsról kiadott kommuniké alapján a NATO terrorizmus elleni küzdelemben betöltött szerepe hozzájárul a Szövetség mindhárom alapvető feladatához, és szerves részét képezi a Szövetség 360 fokos elrettentési és védelmi irányelvének.⁴ A harmadik összetevő a hibrid hadviselés elleni védelem, ami kihívást jelent mind a NATO csapatai, mind a nemzeti ellenálló képesség számára, maga után vonva a multidimenziós műveletek és az azok elleni védelem képességének igényét.

A nemzeti ellenálló képesség, mint nemzeti felelősség megköveteli a fegyveres erők és a civil képességek fokozott együttműködését.

Magyarországon a Zrínyi Honvédelmi és Haderőfejlesztési Program megkezdése fejezte ki az azonosított képességhiányok megszüntetésének, valamint az elavult eszközök modernizálásának, lecserélésének szándékát.

⁴ Brussels Summit Communiqué. NATO Press Release, Communiqué PR (2021) 086. 14. 06. 2021. Elérhető: https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_185000.htm Letöltve: 2021. 07. 27.

A Zrínyi Honvédelmi és Haderőfejlesztési Program során, logikusan a támogatott erők szervezetének véglegesítését követően felülvizsgálandó az ABV-támogatást nyújtó erők képességei, technikai eszközei, de ezen sorok írásáig (2023 májusa) előremutató változás nem történt. Habár a szaktisztek korábban többször egyértelműen és határozottan kifejezték eltérő véleményüket, a Magyar Honvédség két ABV védelmi katonai szervezetét összevonták egy közös ezreddé, amelynek keretén belül az immár kötelék Vegyivédelmi Zászlóalj szakszázadainak száma csökkent.

Az ABV védelmi képességek felülvizsgálatakor tekintettel kell lenni a hármas biztonsági kihívásra (konvencionális, aszimmetrikus, hibrid), a támogatott alegységek/egységek megváltozott számára, továbbá a megnövekedett civil-katonai együttműködési igényre. El kell fogadni, hogy a 21. század kihívásaira felkészülő fegyvernemi zászlóalj ABV támogatását végrehajtó szakasz képessége nem elégséges egy atomhatalommal szembeni multidimenziós harc esetén.

Az ABV-védelemnek a klasszikus támogató szerepén túl kis létszámú, speciális képességekkel is rendelkezniük kell. A különleges műveleti alegységek ABV támogatása éppúgy speciális képességet megkövetelő feladat, mint a CBRN MERT, az ABV-tűzszerész, vagy ABV-feladatok ellátásakor az EMKCS. A feltörekvő és forradalmi technológiák további új eljárásokat helyeznek majd előtérbe, a jövőben nagyobb hangsúlyt kapnak a drónok mind az ABV-felderítés, mind az ABV-drónok elleni védelem területén. A speciális tudást, eljárásokat, felszerelést megkövetelő ABV védelmi feladatok nem hajthatók végre a hagyományos ABV támogató erőkkel.

A nem szervezetszerű ABV védelmi alegységek és a század megbízott ABV védelmi altisztek szerves részét képezik egy egység ABV védelmi rendszerének.

A biztonsági kihívásokra válaszként a szerteágazó ABV védelmi feladatrendszer koordinált tervezést és szervezést követel meg, ami összhaderőnemi szintű törzsben működő ABV védelmi főnökség létrehozásával kivitelezhető.

A speciális szaktudás egységesítése komoly kihívás. A Szövetség különböző nemzetek által biztosított képességei interoperabilitásához a tervezéstől a végrehajtásig elengedhetetlen az

egységes tudásszint. A *NATO 2030 jelentés*⁵ egyik javaslata egy NATO Egyetem létrehozása a NATO-n kívüli fiatal tehetségek kinevelése érdekében. Amennyiben ilyen egyetem megvalósul, lehetőséget kell teremteni egy ABV védelmi posztgraduális képzésre, nem konkurenciát teremtve a már meglévő, egy-két hetes ABV védelmi tanfolyamokat nyújtó létesítményeknek (NATO School Oberammergau, JCBRN Defence COE, CBRN School Rieti), hanem azokat bevonva a képzésbe.

Az önkéntes területvédelmi tartalékos alegységek területi eloszlása kihagyhatatlanná teszi ezeket az alegységeket a Magyar Honvédség ABV Riasztási és Értesítési Rendszeréből. A járási századoknak felszerelt és felkészített nem szervezetszerű ABV felderítő rajokkal, a törzseknek megfelelően kiképzett állománnyal kell rendelkezniük CBRN-jelentések fogadásához, készítéséhez és küldéséhez.

Tekintettel arra, hogy a területvédelmi alegységek alkalmazásának tervezését korlátozza a jól behatárolható felelősségi terület, a várható feladatok kikövetkeztethetőek. Járásonként a jellemzők eltérőek (országhatár, árvízveszélyes folyók, ipari létesítmények stb.), így a várható feladatok sem egyeznek meg, azaz különböző felkészítés szükséges, ami maga után vonja a járások sajátos adottságaira adaptált különböző kiképzési programok szükségességét.

Az értekezésemben feltártam a korunkra jellemző biztonsági kihívásokat, azokat elemeztem a NATO és az ABV-védelem szempontjából. Rávilágítottam a NATO stratégiai előrelátásra vonatkozó törekvéseire, illetve a NATO, s ezen belül Magyarország válaszára Oroszország agressziója kapcsán. Felfedtem a Magyar Honvédség fejleszthető ABV védelmi vonatkozású területeit.

Meghatároztam egy gépesített lövészdandár ABV védelmének elveit, a dandár támogatására minimálisan elégséges ABV-támogató század szervezeti felépítését, az ABV támogató szakalegységek optimális feladatait, továbbá kidolgoztam a nem szervezetszerű ABV támogató alegységek alkalmazási módját. Meghatároztam az ÖTT-alegységek lehetséges ABV védelmi feladatait és bizonyítottam a szakkiképzésük szükségességét.

⁵ NATO (2020b): NATO 2030: United for a new era – Analysis and recommendations of the Reflection Group appointed by the NATO Secretary General. Brussels, 25. 10. 2020., 3. Elérhető: https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2020/12/pdf/201201-Reflection-Group-Final-Report-Uni.pdf
Letöltve: 2021.02.16.

Új tudományos eredmények

1. Bizonyítottam, hogy a speciális ABV támogató képességek megóvása érdekében szükséges, hogy a szervezetszerű és nem szervezetszerű ABV támogató alegységek egymástól elkülönülten, nem azonos térben hajtsák végre szakfeladataikat. Elsőként dolgoztam ki a nem szervezetszerű ABV támogató alegységek alkalmazási módját, továbbá kidolgoztam egy gépesített lövészdandár támogatására minimálisan alkalmas modul rendszerű ABV támogató alegység felépítését. A nem szervezetszerű ABV támogató alegységek általam kidolgozott alkalmazási módját az MH Sodró László 102. Vegyiharc Ezred adaptálta a felkészítésében.
2. Bizonyítottam, hogy a különleges műveletek ABV támogatása nem biztosítható a klasszikus ABV felderítő és mentesítő alegységekkel. Kidolgoztam a különleges műveletek ABV támogatásának rövid távon megvalósítható alapjait, továbbá hosszú távon a CBRN MERT-képesség kialakításának elgondolását, beleértve az eszközrendszerének jellemzőit, az MH Sodró László 102. Vegyiharc Ezred bázisán, együttműködve Magyar Honvédség vitéz Bertalan Árpád 1. Különleges Műveleti Dandárral.
3. Kidolgoztam az Önkéntes Területvédelmi Tartalékos alegységek MH ABV RIÉR-be való bevonásuk módját. Vizsgálatot végeztem egy járási modellen, amelyet követően arra a következtetésre jutottam, hogy az Önkéntes Területvédelmi Tartalékos alegységek szakkiképzése a területi szempontból releváns ABV-incidensekre, katasztrófavédelmi eseményekre fokozza a védekezés és a következmény felszámolási erőfeszítések hatékonyságát, bizonyítottam az Önkéntes Területvédelmi Tartalékos századok szakkiképzése szükségességét.

Ajánlások, a kutatás eredményeinek gyakorlati felhasználhatósága

Értekezésemben rögzített kutatási eredményeim mind a hagyományos ABV védelmi eljárások felülvizsgálatának, mind a speciális ABV védelmi eljárások kidolgozásának, mind az önkéntes területvédelmi tartalékos alegységek területi alapú szakkiképzési koncepció kidolgozásának alapját teremthetik meg.

Az értekezésem bizonyos részeit, különösen a nem szervezetszerű ABV felderítő rajok és a század megbízott ABV védelmi altisztek alkalmazásának optimális módját már a téma publikálását követően felhasználták a katonák felkészítése során, amit a jövőben is követendőnek tartok.

Az elért tudományos eredmények felhasználhatók a Nemzeti Közsolgálati Egyetem, Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar ABV védelmi tisztjeinek képzése során, illetve lehetőséget nyújtanak ABV védelmi specifikus tananyagok felülvizsgálatára.

A szerző témával kapcsolatos publikációi

1. Az ABV-védelem kihívásai a XXI. század első felében.
Seregszemle, XVI. évfolyam, 2. szám, 2018., Székesfehérvár, 80–92. ISSN: 2060-3924,
Elérhető: https://honvedelem.hu/files/files/115177/seregszemle_2018_2.pdf Letöltve:
2022.01.02.
2. Különleges műveleti kötelékek ABV támogatási lehetőségei.
Hadmérnök, XIV. évfolyam 2. szám, 2019. június, Budapest, 123–136. ISSN: 1788-1919,
DOI: 10.32567/hm.2019.2.10 Elérhető: <http://real.mtak.hu/132179/1/192-10-csoka.pdf>
Letöltve: 2022.01.02.
3. Századmegbízott ABV védelmi altisztek és nem szervezetszerű ABV felderítőrajok
alkalmazási lehetőségei.
Honvédségi Szemle, 148. évfolyam. 2020/1. szám, 2020 Budapest, 78–90. ISSN: 2060-
1506, DOI: 10.35926/HSZ.2020.1.6 Elérhető:
http://real.mtak.hu/125539/1/HSZ_2020_148_1_Csoka_Attila.pdf Letöltve: 2022.01.02.
4. CBRN decontamination tasks supporting rescue and extraction missions in CBRN
environment.
Hadmérnök. 15. évfolyam (2020) 2. szám, 2020 Budapest, 31–42. ISSN: 1788-1919, DOI:
10.32567/hm.2020.2.3 Elérhető: http://real.mtak.hu/124763/1/HM_2020_2_03_Csoka.pdf
Letöltve: 2022.01.02.

5. Önkéntes területvédelmi tartalékos kötelékek ABV védelmi feladatai.
Honvédségi Szemle, 148. évfolyam. 2020/6. szám, 2020. Budapest, 58–66. ISSN: 2060-1506, DOI: 10.35926/HSZ.2020.6.5 Elérhető:
http://real.mtak.hu/125827/1/HSZ_2020_148_6_Csoka_Attila.pdf Letöltve: 2022.01.02.
6. Új típusú biztonsági kihívások elemzése az ABV-védelem szempontjából.
Szakmai Szemle, XVIII/2 szám, Budapest, 2020. 96–107. HU ISSN 1785-1181
7. ABV terrorizmus.
Szakmai Szemle, XVIII/3 szám, Budapest, 2020. 68–79. HU ISSN 1785-1181
8. Reducing the outflow of CBRN soldiers from the point of view of motivation.
Academic and Applied Research in Military and Public Management Science, Volume 20 issue 1, Budapest. 5–19. ISSN: 2786-0744 (online), 2498-5392 (printed) DOI:
10.32565/aarms.2021.1.1 Elérhető:
<https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/aarms/article/view/507/4605> Letöltve: 2022.01.02.
9. NATO – Stratégiai Jövőkép. In: Krajncz Zoltán (szerk.): A hadtudomány aktuális kérdései 2021. Ludovika Egyetemi Kiadó, Budapest, 2023, 189–200. ISBN 978-963-531-950-3 (elektronikus pdf), ISBN 978-963-531-951-0 (ePub)

A doktori értekezés benyújtójának szakmai-tudományos életrajza

Csóka Attila alezredes Tiszaújvárosban végzett vegyipari technikumot, majd 1999-ben Budapesten a Bolyai János Katonai Műszaki Főiskolán szerzett diplomát vegyivédelmi – vegyészmérnök szakon.

Hadnagyként első beosztása a MH 88. Gyorsreagálású Zászlóalj vegyi, sugárfelderítő szakaszparancsnoka volt Szolnokon, majd az MH 93. Petőfi Sándor Vegyivédelmi Zászlóaljnál látott el szakaszparancsnoki, századparancsnok-helyettesi, századparancsnoki beosztásokat Székesfehérváron tíz éven át 2010-ig. Ezen időszak alatt elvégezte a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Védelmi Igazgatási mesterképzését katasztrófavédelem szakirányon, továbbá két fegyveres külszolgálatot látott el: 2004-ben a MH Szállító Zászlóaljnak volt hat hónapig a

vegyivédelmi törzstisztje Irakban, illetve 2006-ban szintén hat hónapig a KFOR parancsnokság műveleti központjának volt a hadműveleti ügyeletes. Az alegységparancsnoki időszaka során következett be az ajkai vörösiszap katasztrófa, amely következményeinek felszámolásában Csóka alezredes, akkor még századosként a kirendelt vegyivédelmi katonák parancsnokaként vett részt több hónapon át, napi váltásokban.

2011-től egy évig gyakorlattervező tisztként szolgált az MH Összhaderőnemi Parancsnokságon, majd visszatérve a vegyivédelmi zászlóaljhoz öt éven át a hadműveleti részlegvezetői beosztást látta el.

2017-ben az MH Összhaderőnemi Parancsnokságon, majd annak megszűnését követően a Magyar Honvédség Parancsnokságán szolgált vegyivédelmi törzstiszti beosztásokban, amely során többször részt vett a NATO felajánlott erők minősítő gyakorlatain az ABV szakterület ellenőrizve, továbbá számos alkalommal vett részt a Magyar Honvédség végrehajtó katonai szervezeteinek átfogó ellenőrzéseiben.

Csóka alezredes 2019-től négy éven át a NATO Összhaderőnemi ABV védelmi Kiválósági Központ szervezetében Csehországban látott el szolgálatot, ahol felelősségébe tartozott a koncepciófejlesztés, experimentálás, elemzés és tapasztalatfeldolgozás, s ezen területeken a kapcsolattartás a NATO Transzformációs Parancsnokságával. A nem fegyveres tartós külszolgálat befejezését követően 2023. július 16-tól a Honvéd Vezérkar Haderőtervezési Csoportfőnökség állományában szolgál ABV védelmi kiemelt főtisztként.

A beosztások magas szintű ellátása érdekében Csóka alezredes számos tanfolyamot elvégzett, amelyek közül kiemelhető az Amerikai Egyesült Államok szárazföldi erők vegyivédelmi iskolájának tiszti tanfolyama, az oberammergaui NATO iskola ABV gyakorlattervező tanfolyama, illetve az Összhaderőnemi Többnemzeti Szimulációs Központ katonai döntéshozatali tanfolyama.

2017. április 15-e óta viseli az alezredesi rendfokozatot, szolgálata során 19 alkalommal részesült előljárói elismerésben. Angol nyelvből STANAG 3.3.3.3. és C1 szintű komplex nyelvvizsgákkal, spanyol nyelvből B1 szintű komplex nyelvvizsgával rendelkezik.

Csóka alezredes házas, három gyermek édesapja.